

מסכת עבודה זרה דף ס"ד

ממשיכה הגמרא לדון בדין שכר בעבודה זרה. ומביאה שפעם אחת ישבו רב נחמן, עולא ואבימי בר פפי, וישב עמם רבי חייא בר אמי³³⁰. והם הסתפקו, מי ששכרוהו לשבור חבית של יין נסך ולשפוך את היין, האם שכרו מותר. האם אומרים שכיון וישראל זה רוצה שחביות אלו ישתמרו עד שישברם ויטול שכרו, אסור, או שבכל אופן שממעט בעבודה זרה מותר? אמר רב נחמן, ישבור ותבא עליו ברכה.

לרבי עקיבא איסור כלאיים כשמקיים לשם גידול ולא לעקור
ומנסה הגמרא להביא ראיה לדבריו ממה ששנינו, אין חופרין עם העובד כוכבים בכלאים³³¹, אבל מותר להיות שכיר של גוי בכדי לעוקרם ולהשליכם לאיבוד. והרי שם רוצה שהכלאיים הללו לא ייתלשו עד שהוא יתלשם ויקבל את שכרו, ובזה התירו שממעט את התיפלה. סברו לומר, שהתנא שמתיר הוא רבי עקיבא, שאפילו שאוסר לקיים כלאי הכרם³³², מכל מקום במקום שממעט את האיסור התירו. שכך שנינו בברייתא, המנכש או המחפה את כלאיים לאחר זריעתן, לוקה. רבי עקיבא אומר. אף המקיים. שואלת הגמרא, מהו טעמו של רבי עקיבא? עונה הגמרא, שנאמר: "שֹׁדֵךְ לֹא תִזְרַע בְּלֵאִים". ואף מקיים נאסר, שנסמך לאיסור כלאים של הרבעה, וניתן לקרוא "בְּלֵאִים שֹׁדֵךְ לֹא"³³³, ומשמע שמזהיר הכתוב שלא יהיו כלאים בשדה ויטול שכרו. ומשמע שהאיסור לרבי עקיבא הוא כשמקיים לשם גידול, אבל אם מקיים כדי למעט את האיסור, אף על גב שרוצה בקיומן עד שיעקרם מותר.

דוחה הגמרא, שאין ראיה לגבי יין נסך, שייתכן והברייתא היא כחכמים שאינם אוסרים קיום בכלאי הכרם, ולכן אם שכרו על מנת לעקור כלאיים, שכרו מותר שלא אכפת לנו אם רוצה בקיומם. אבל יין נסך שאסור להיות רוצה בקיומם, שישראל מצוה לבטל עבודת כוכבים

330 ר"ת היה מדקדק שבכל מקום שהוא אומר ויתייב פלוני גבייהו וכו' מזכירו כן לפי שהוא הורה להם דבר חדוש וכאן לא דבר רב חייא בר אמי כין שמעשה זה קשור למעשה בכתובות (דף ח.). תוס'.

331 הרב ר"ת סובר שכלאים וערלה נוהגין בשל עובדי כוכבים. ובתוס' מביא ראיה מהירושלמי. תוס'.

332 דאם זרען אחר, ובא זה ועשה להן סייג וגדר כדי לקיימן - לוקה, אלמא אסור להיות רוצה בקיומן. רש"י.

333 בפסוק נאמר: "בְּהֶמְתָּךְ לֹא תִרְבֶּיעַ בְּלֵאִים שֹׁדֵךְ לֹא תִזְרַע בְּלֵאִים"

ותשמישיה, אף אם שכרו כדי לשבר ביין נסך שכרו אסור.

ראיה שכשבא למעט באיסור שואלת הגמרא, אם הברייטא כחכמים, מדוע אמרה הברייטא שמותר רק אם שכרו הגוי

השכר מותר

לעקור את הכלאיים, הרי לחכמים מותר גם לקיים? עונה הגמרא, לא מדובר משום איסור רוצה בקיומו, אלא שם מדובר שהישראל עובד לגוי בחינם, ומשום איסור קבלת מתנת חנם מגוי, וכרבי יהודה הסובר שאין לתת לגוי מתנת חינם. שואלת הגמרא, ועדיין נלמד מכאן שכמו שלרבי יהודה האוסר לקבל מהם מתנת חינם, ובכל זאת מתיר במקום שבא למעט את האיסור. כמו כן נלמד שרבי עקיבא האוסר לקיים בכלאי הכרם, במקום שבא למעט את האיסור יהיה מותר. וכן נלמד לגבי יין נסך, שעל אף שאסרו לעשות עם גוי ביין נסך ואסרו את שכרו, מכל מקום במקום שבא למעט באיסור של יין נסך, יהיה מותר? אלא אומרת הגמרא, שאכן יש מכאן ראיה שכשבא למעט באיסור השכר מותר.

דמי עבודת כוכבים שמכרה גוי שוב ישבו והסתפקו, עובד כוכבים שמוכר עבודת כוכבים, האם הדמים נאסרים בהנאה,

שנתפסים באיסור עבודה זרה, או לא? אמר להם רב נחמן, מסתבר שהדמים מותרים³³⁴. שכך היה מעשה, שבאו עובדי כוכבים לפני רבה בר אבוא להתגייר, ואמר להם, לכו ומכרו כל מה שיש בידכם משל עבודת כוכבים, ואז בואו והתגיירו³³⁵. שלאחר שיתגיירו יהיה אסור להם למכור עבודת כוכבים שבידכם. הרי שסובר שגוי שמוכר עבודת כוכבים, אין הדמים נתפסים באיסור הנאה של עבודה זרה. שואלת הגמרא, ואולי שם התירו משום שכיון ובדעתם להתגייר, ודאי בטלו את העבודה זרה מקודם, ועובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים, ודמיה מותרים משום שבטלו?

אלא מביאה הגמרא ראיה ממה ששנינו בברייטא, גוי שלווה מישראל וכפירעון מכר עבודת כוכבים או יין נסך והביא לו את הדמים, מותר.

334 ונראה הטעם כי מה שעבודת כוכבים תופסת דמיה שנא' "והיית חרם כמוהו" כל שאתה מהיה ממנו כמוהו ובישראל דוקא נאמר ולא לבני נח. תוס'.

335 ומה שלא היה אומר להם לבטלה בשבירה ויוכלו למוכרה בגרות, לפי שהיה דעתם למוכרה שלימה ביוקר לעובדיה. תוס'.

אבל אם אמר לו 'המתן לי עד שאמכור עבודת כוכבים ואביא לך'³³⁶,
 'יין נסך ואביא לך', אסור. הרי שדמי עבודת כוכבים שבידי גוי אינם
 נאסרים. שואלת הגמרא, ומה ההבדל בין רישא לסיפא? אמר רב ששת,
 בסיפא הדמים נאסרו, משום שהישראל רוצה בקיומו עד שימכרנה
 העובד כוכבים.

שואלת הגמרא, והאם במקרה כזה הדמים
 נאסרים, והרי שנינו, גר ועובד כוכבים שירשו
 אביהן עובד כוכבים, האח הגר יכול לומר לאח הגוי 'טול אתה עבודת
 כוכבים ואני מעות', או 'טול אתה יין נסך ואני פירות'. אבל אם כבר
 הגיעה העבודה זרה לרשות הגר אסור. הרי שעל אף שהגר רוצה בקיומה
 שלא ישבר עד שיטול מידו כנגדה מותר? אמר רבא בר עולא, מדובר
 בעבודה זרה העשויה מזהב או מכסף, שלא אכפת לו אם תשבר הואיל
 ומתחלקת לפי שבריה. וביין נסך מדובר ב'חרס הדרייני' שספוג ביין
 ונפלט כשמשרים אותו במים. שואלת הגמרא, והלא רוצה בקיומו שלא
 יגנבו ולא יאבדו? אלא אמר רב פפא, שונה הדין בירושת הגר, שהקלו בו
 חכמים ולא החמירו לאסור, גזירה שמא הגר יחזור לקלקולו. וכן שנינו
 שדווקא שירשו התיירו, אבל נשתתפו הגר ואחיו הגוי, אסור לקבל דבר
 במקום העבודה זרה.

שוב ישבו והסתפקו, גר תושב שאינו עובד עבודת כוכבים, אבל לשאר
 דברים הוא כעובד כוכבים, האם יכול לבטל עבודת כוכבים? האם רק
 מי שעובדה יכול לבטלה, ומי שאינו עובדה אין יכול לבטלה. או שגם
 שאינו עובדה יכול לבטלה שהוא כגוי בשאר עבירות? אמר להם רב
 נחמן, מסתבר לומר שכיון ואינו עובדה אינו יכול לבטלה.

ומקשה הגמרא ממה ששנינו, ישראל שמצא
 עבודת כוכבים בשוק, כל עוד זכה בה,
 אומר לעובד כוכבים ומבטלה. משבאה לידו אינו יכול לומר לעובד
 כוכבים לבטלה, מפני שאמרו: עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו

דין עבודת כוכבים שישראל
 מצא בשוק

336 רבינו יצחק היה מדקדק מזה הלשון כשכאמר לו 'המתן' נאסר כיון שרוצה בקיומו אבל אם יש לו ערב או
 שיכול ליפרע ממקום אחר אין אמירתו של עובד כוכבים מועלת כלום שאם לא כן כל עובד כוכבים יוכל להפקיע
 חיובו מיד ישראל. תוס'.

ושל חבריו, בין עובדה ובין שאין עובדה. ולכאורה מה הכוונה ב'עובדה' ו'שאינו עובדה'? אם נאמר ששניהם בעובד כוכבים, אלא שמשמיענו שאחד יכול לבטל את של חברו ועל אף שלא עבד את אותה של חברו מעולם, הרי זה מה שאמרה הברייטא 'שלו ושל חברו'? אלא מוכח שהכוונה ב'עובדה' עובד כוכבים, ו'שאינו עובדה' גר תושב. הרי שגר תושב גם מבטל? עונה הגמרא, באמת הכוונה ב'שאין עובדה', לשל חברו. והברייטא אומרת שני דברים א. שעובד כוכבים יכול לבטל של חברו במידה והיא אותה סוג עבודה זרה שהוא עובד. ב. והוסיפה הברייטא שגם יכול לבטל סוג עבודה זרה שאינו עובד לה.

הפקדת יין אצל גר תושב עוד שואלת הגמרא ממה ששנינו, איזהו גר תושב? כל שקיבל עליו בפני שלשה חברים שלא לעבוד עבודת כוכבים, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, כל שקיבל עליו שבע מצות, שקבלו עליהם בני נח. אחרים אומרים, אין אלו שהוזכרו נחשבים כגר תושב שיהו ישראל מצווים להחיותם, שהרי לא שונים מכל עובד כוכבים גמורים המצווה על עבודת כוכבים ועל שבע מצות. אלא גר תושב, זה גוי שקבל עליו לקיים כל מצות האמורות בתורה, חוץ מאיסור נבילות. ומותר לשמור אצלו יין לזמן קצר, ואפילו בעיר שרובה עובדי כוכבים. אבל לא להפקיד לזמן מרובה, שיש לחשוש שיתחלף ביין שלו, ואפילו בעיר שרובה ישראל³³⁷. יינו מותר בהנאה כשמנו, אבל בשתיה אסור. ולשאר כל דבר, הרי הוא כעובד כוכבים³³⁸. רבן שמעון אומר, יינו יין נסך, שאינו מקפיד על מגע עובד כוכבים. ויש אומרים שמותר בשתיה. ולכאורה דינו לכל שאר דבריו כגוי, נאמר להשמיע שמבטל עבודה זרה כגוי?

גוי הדר בחצר ישראל אין יכול לבטל בשבת
אמר רב נחמן בר יצחק, אין הכוונה לגבי ביטול עבודה זרה, אלא לגבי דיני עירובי חצרות. ולומר, שאינו יכול ליתן רשותו לישראל, אלא אם כן שכר ממנו מערב שבת. שכך שנינו בברייטא, חצר ששכחו ולא ערבו מכל בתי החצר

³³⁷ ולמגע עובד כוכבים שנכנס לביתו אין לחשוש, שכיון ואין לו הנאה בכך, אינו מניחו ליגע. וכן אין לחשוש להחלפה שבזמן מועט אין לחשוש. רש"י.

³³⁸ שכיון ולא מל חשוד הוא לכל התורה. רש"י.

מערב שבת, והיה דר עמם ישראל מומר ששומר שבת בפרהסיא אבל מומר לחלל שבת בצינעא, מבטל להם את רשותו בחצר³³⁹. ואומר לו 'רשותי קנויה לך', 'רשותי מבוטלת לך', ואין צריך לזכות על ידי קניין. ובעובד כוכבים אינו יכול לבטל, עד שישכור מערב שבת.

³³⁹ ואם לא ביטל – אסור להוציא מבתייהם לחצר, דהוה להו 'מוציאין מרשות המיוחדת לכל אחד לרשות שיש לזה חלק בה', וחכמים גזרו שלא להוציא מרשותו לרשות חבירו. רש"י.

